7 de març del 2014

La confraria de sant Crispí, patró dels sabaters

La publicació de l'article sobre els orígens del mercat o fira de Sant Eloi ha fet que alguns lectors m'hagin demanat escriure més sobre temes relacionats amb la rica història ciutadana. Així ho farem, i serà possible perquè arxivers com mossèn Lluís Sarret, Ramon Berga, Josep M. Segarra Malla, entre d'altres, ens han deixat el preciós llegat de les seves cròniques. Entre aquestes, trobem l'existència de nombroses confraries. A Tàrrega, quasi tots els oficis tenien el seu gremi corresponent. Al final es convertien en confraria, ells sols o ajuntats pel Consell o, després, per l'Ajuntament de la vila. Des del temps del rei Jaume I existeixen les confraries, que era una manera d'associar-se de les persones generalment laiques, però sota un patronatge religiós, unides per un fi de pietat o de caritat i, sobretot, per la defensa i ajuda mútua dins un mateix ofici. La primera que trobem a Tàrrega fou la de la Verge Maria o dels mercaders, fundada el mes d'abril del 1269, i n'hi hagué fins a un total de quinze. Avui tractem la de sant Crispí o dels sabaters, sembla que nascuda a la primeria del segle XIII. Sant Crispí i sant Crispinià eren dos germans nobles romans nascuts el segle III, patrons a tot Europa dels sabaters i d'altres oficis relacionats amb la pell.

Els arxius targarins ens expliquen que la confraria de sant Crispí, patró dels sabaters, adquirí en qüestió de poc temps una gran estabilitat i prosperitat. Aquests artesans i mercaders, que a mitjan segle XVII eren nombrosos, elegiren com a patrons els sants Crispí i Crispinià, la festa dels quals se celebrava el 25 d'octubre, dia en què els que treballaven el cuiro els honraven amb gran esplendor religiosa. Però amb el pas del temps, el que un dia fou un gremi de gran influència i importància comercial, passà a l'oblit. Segons el *Llibre de Consells*, el 12 de novembre del 1684 es tractà en consell general el tema dels sabaters, que volien continuar la confraria de sant Crispí, la qual antigament estava fundada a la capella de sant Antoni amb una demanda de llicència per poder-se congregar novament i erigir la dita confraria. El consell resolgué que, efectivament, poguessin tornar-se a reunir i continuar-la. Per diverses circumstàncies, la confraria sembla que no durà pas gaire temps.

Amb aquest permís, la capella de sant Antoni novament estigué concorreguda de confrares sabaters, mes la seva eufòria no durà gaire i al cap d'uns quants anys, per diversos motius, deixà d'existir, ja que la confraria necessitava disposar de bastants diners. Els negocis no eren pròspers, les collites, dolentes, i l'ajut de l'exèrcit aquarterat a la vila era una forta sagnia per al poble, que no podia pensar en altres coses. El segle XVIII es veu que hi havia manca de sabaters i falta d'usuaris a causa de la guerra i la misèria, però la cosa s'anà arreglant. Al mateix temps, hi havia uns quants sabaters, amants de les tradicions i molt devots, que volgueren constituir de nou la confraria. El tinent de corregidor i els regidors els ho concediren, si bé amb la condició que en el primer any es fes bandera, el segon, tabernacle, i el tercer, misteri. També, que tinguessin per patrons sant Crispí i sant Crispinià i que, tant els oficials sabaters com els altres, pertanyents a la dita confraria o gremi, haguessin de pagar per raó de mestria deu lliures, la mateixa quantitat per entrar al gremi o confraria i dos rals cada any.

Les cròniques ens expliquen que novament el 10 de juliol del 1731 els sabaters targarins presenten a l'Ajuntament nova petició i estatuts. Diu la súplica: «Magnifico senyors: Pau Fontanet, Joseph Cases, Joan Reixach i Francesc Barba, sabaters de la present vila, ab lo degut rendiment representant á VM com trobant-se en dita vila, eixis los suplicants com altres sabaters que fan lo numero quinse, lo qual numero apar es ja proporcionant per poder erigir una Confraria, pues altres estaments en esta vila menos numerosos componen gremi y mantenen ab lluïment la pròpia confraria, sobre no pagar les mestres dels dits estaments de examen», per tot això demanen el consentiment municipal per formar la seva pròpia confraria.

Presenten els estatuts, que estan compostos per trenta-quatre apartats, alguns, per cert, molt interessants i curiosos, que especifiquen la manera com s'hauran de portar els aprenents i oficials. Algunes d'aquestes ordenacions diuen: «La Confraria se erigirà a la Parroquial Iglesia de Santa Maria de Tàrrega y en el altar del apòstol de las Indias S. Fco. Xavier, lo qual el referent Gremi té anomenat per especial patró i titular (...), que qualsevol fadrí que vinga a treballar en les botigues de sabates de la present Vila dega antes conferirse ab los Majorals y pagar 5 sous de entrada y dos diners cada dissapte» i «que qualsevol que vulla passarse mestre de dita Confraria, dega fer per examen à lo menos tres parells de sabates, ço es, un parell de planes á la catalana, altre parell de grosses de vaqueta de les que gasten los pagesos, y altre parell á la moda corrent, les quals deuran estar tallades i cusides segons art, y fetas dels materials y recaptes permesos á dita confraria que baix se explicarán, sens les quals circunstancies no pugua ser passat mestre lo examinando».

Altres articles presentats eren: «Que si moria algun sabater de dita confraria sens fills legítims y naturals, que la viuda que li sobreviurà sels puga mantenir la botiga per lo espay de un any. Y si a dita viuda li quedara fills o fillas puga continuar dita botiga fins que los fills prengan estat o ofici, y no prenetlo de sabater o no casant ab sabaters dega plegar la botiga en continuat (...), que no sea permés a ningú mestre sabater de la dita Confraria treballar sabates ab sobresola o tacons de sola de cavall en pena de ser tals sabates cremades públicament (...), que no sia permès a ningun mestre de dita Confraria lo poder treballar sabates grosses de pagès sens posar plantilla de sola en pena de tres lliures» i que «tots els mestres de la expressada confraria tinguin obligació de avenirse entre si y disposin los majorals que cada mercat se fase en la plassa Major de la present Vila a lo menos quatre parades de sabates y en cas de no eixir a fer parada los que estan assenyalats per dits majorals, encarregan a la pena de cinc sous».

Per curiositat, altres punts dels estatuts són: «Faran á costas de la dita confraria una bandera de domás, dexant á sa elecció lo color ò colors, la qual dega ser feta per la festa de les Santas Espinas del vinent any de mil set cents trenta dos, y que així mateix tingan obligació de fer per la festa del Corpus del any mil set cents trenta tres un tabernacle decent per a colocar en ell á son sant Patró y aportarlo á la professó com fan les demes confraries (...), que per lo Dijous Sant del any mil set cents trenta y quatre tingan fet un misteri collocant en ell un pas de la Passió de Cristo señor nostre (...), que tots los confrares de la dita Confraria, que sempre y quant tingan fet lo Misteri que deurá servir per la professó del Dijous Sant, tingan obligació tots los mestres de acompanyar lo dit Misteri y asistir en dita professó ab una atxa quiscun, sots pena de dos lliures de cera». Com podem

observar en aquestes ordinacions o estatuts hi ha obligacions de tota mena, si és que hom les volia complir. Cal dir que aquesta confraria fou una de les que més aviat passà a gremi.

Fins ara no hem pogut localitzar els finals d'aquesta confraria dels sabaters. I com explica Segarra Malla en el segon volum de la història targarina publicat el 1987, «totes han desaparegut com a confraria o com a gremi. Potser només podem quedar-nos amb la Germandat Protectora d'Artesans de Tàrrega, que és l'associació que més constància ha tingut en seguir la línia de la confraria de Sant Josep i Sant Eloi. Avui són els sindicats els que han substituït les confraries...».